

Doğal Kaynaklar ve Kalkınma

Metin Güler
Eskişehir Ticaret Odası
Başkanı

Kalkınma, doğal kaynakların işlenmesi ve değer yaratılması yoluyla toplumun zenginleşmesidir. Bugün doğal kaynakların ekonomik ve sosyal kalkınmada ki önemi anlaşılmiş bulunmaktadır.

Doğal kaynaklar, doğada bulunan ve insan gereksinimlerini karşılayacak bir şekilde kullanılabilen varlıklar bütünüdür. Bunlar, toprak, su, madenler, fosil yakıtlar, ormanlar ve hayvan sürüleridir. Hayvan sürüleri ve ormanlar, bitkiler, toprak yenilenebilir doğal kaynaklar olarak adlandırılırlar. Ancak madenler ve fosil yakıtlar yenilenemez kaynaklar olarak adlandırılırlar ve tükenmiş bir mineral kaynağı, bir varil petrol sonsuza dek yok olmuştur demektir.

Doğal kaynaklar, insanların birçok ihtiyaçlarının karşılanmasında vazgeçilmez kaynaklar olarak nitelendirilmektedir. Kalkınma, doğal kaynakların işlenmesi ve değer yaratılması yoluyla toplumun zenginleşmesidir. Bugün doğal kaynakların ekonomik ve sosyal kalkınmada ki önemi anlaşılmiş bulunmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerin zenginliklerinin önemli bir kısmı nüfusları yanında doğal kaynaklarıdır.

Yenilenemeyen kaynakların bir türü olan endüstriyel malzemeler modern ekonomik sistemin bütün sektörleri için vazgeçilemez durumdadır. Bazı malzemelerin ikamesi mümkünken, bazıları için bu ikame söz konusu değildir. Bu nedenle mevcut metal kaynakları hayati bir önem taşımaktadır. Bazı metallerin rezerv-

Yenilenemeyen kaynakların bir türü olan endüstriyel malzemeler modern ekonomik sistemin bütün sektörleri için vazgeçilemez durumdadır.

leri hala boldur. Ancak bazılarının tükenmek üzere olduğu unutulmamalıdır. Bunlar bakır, kurşun, çinko, nikel, cıva, manganez, altın, gümüş, kalay vs... Bu metallerin başlıcaları çok sınırlı bölgelerde çıkarılabilmektedir. Bu metallerin dışında gübrelerin ve diğer kimyasal ürünlerin imalatında kullanılan mineral hammaddeler ve ametalik mineral inşaat malzemele-ri de modern bir ekonominin işleyişi için gereklidir ve toplumun her üyesini doğrudan ya da dolaylı yoldan etkilerler.

Her endüstriyel hammadde kaynağının bir sınırı vardır. Bu hammadde kaynaklarına olan talep artışı hızla devam ediyor. Geçmişte Amerika, Afrika, Asya ve Avustralya gibi bölgelerde ortaya çıkan zengin rezervlerin büyük kısmı tüketilmiştir. Bugün gizli rezervleri ortaya çıkarabilmek için araştırmalar hızlandırılmıştır. Ancak hepsi birlikte olmasa da her geçen gün dünya pazarlarına çıkan toplam miktarları azar azar tükenecektir. Bu nedenle, bu kaynakların fiyatları aşırı yükselecektir.

Doğal kaynaklarımızın tükenmesi birey olarak bize neyi ifade ediyor? İlk Başka, dünyamızın karşılaşmakta olduğu en kötü darboğazın varlığını anlamamıza doğru büyük bir adım atmaya, ekonomik büyümenin sınırlarını algılamamızı sağlayabilir. Bu ise ilk olarak insanlık ve dünyanın içinde bulunduğu koşulların köklü bir şekilde düzeltilmesinin ancak ve ancak dünya çapında uzun dönemli göz önüne alan bir işbirliğinin gerçekleşmesini, ikinci olarak vaktinde karar almamanın maliyetinin ekonomik ve politik olarak değil, insanın ıstırap çekmesi açısından da çok yüksek olacağını ifade etmektedir.

Var olan hiçbir şeyin sonsuz olmadığını kavramamız gerekiyor. Var olanların da mutlaka iyi değerlendirilip, sürdürülebilirliğini sağlamalıyız.

Ülkemiz doğal kaynaklar bakımından oldukça zengin bir varlığa sahiptir. Yer şekilleri, su kaynakları, ormanları, tarım alanları, madenleri ve enerji kaynaklarıyla önemli bir doğal kaynak potansiyeline sahiptir. Türkiye özellikle, maden çeşitliliği bakımından zengin bir ülkedir. Demir, bakır, krom, kurşun, çinko, bor mineralleri ve mermer ülkemizdeki madenlerin başlıcalarıdır. Bu doğal kaynakların bir kısmı, ülkemizde ham madde olarak kullanılırken bir kısmı ihraç edilmektedir. Mermer krom, bor mineralleri, çinko, bakır ve feldspat ihraç ettiğimiz madenlerin başlıcalarıdır.

“Var olan hiçbir şeyin sonsuz olmadığını kavramamız gerekiyor. Var olanların da mutlaka iyi değerlendirilip, sürdürülebilirliğini sağlamalıyız.”

Tükenebilen bu doğal kaynakların işlenerek ihraç edilmesi ve tasarruflu kullanılması ülkemizin ekonomisi açısından önem taşımaktadır.

Ülkemiz, dünyadaki en zengin bor yataklarına sahiptir. Kırka (Eskişehir), Bigadiç (Balıkesir) ve Emet (Kütahya) çevresinde zengin bor yatakları vardır. Dünya'daki bor rezervlerinin yaklaşık %70'i ülkemizde bulunmaktadır. Bor, sanayide çok çeşitli alanlarda kullanılmaktadır. Özellikle nükleer alanda; jet yakıtı sabun, deterjan, tekstil boyası yapımında; kâğıt sanayisi vb. alanlarda kullanılmaktadır. Türkiye'nin toplam maden ihracatı geliri 2018 yılında 4.561 milyar dolardır. Bor'un 2018 yılı ihracat rakamı ise yaklaşık bir milyar dolardır. Bu durum şunu ifade eder; Bor ihracatı ülkemizin maden ihracatı gelirinin %22'sini sağlamaktadır.

Türkiye, toryum bakımından oldukça zengin sayılır. Toryum nükleer yakıt maddesi olarak kullanılabilen bir kaynaktır. Sivrihisar (Eskişehir) civarında zengin toryum yatakları bulunmaktadır.

Eskişehir özelinde Bor, Toryum, Manyezit, Lületaş, Kalsedon ve Krom önemli madenlerimiz arasında

yer almaktadır. Bor madeni ön planda olmakla birlikte diğer madenlerin de ülke ekonomimize önemli katkıları olduğu yadsınamaz.

Ülke kalkınması açısından başta Bor madeni olmak üzere önemli bir yere sahip olan madenlerimizin gelecek kuşaklara da faydalı olacak şekilde değerlendirilmesi çok önemli bir konudur. Bu nedenle bu kaynaklarımızın hammadde olarak değil, işlenmiş, ürüne dönüştürülmüş şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir. Örneğin bor bir katkı maddesidir. Yani nihai ürün değildir. Bu nedenle bor kendi sektörünü ve yeni ürünlerini geliştirmelidir. Kendi teknolojisini geliştiren bir Bor, ülkemizin kalkınmasında önemli rol oynar. Çünkü dünyanın bir numaralı üreticisiyiz ve dünya bor kaynakları tükenmektedir. Bora sahip olmaktan çok boru kullanan teknolojileri geliştirmemiz şarttır. Türkiye'de bir milyon ton bor üretilip, bunun 72 bin tonunu kullanmak üzücü bir durumdur. Bor stratejik bir ürün, teknolojisini geliştirdiğimizde pazarın lideri konumuna gelebiliriz.

Bor için ifade ettiğimiz öneriler, elbette diğer madenlerimiz için de geçerlidir. Mutlaka nihai ürüne yönelik çabalarımızı artırarak, her bir madene yönelik üst teknolojiyi geliştirmemiz gerekiyor. Bu sağlandığında doğal kaynaklarımızın kalkınmamıza olumlu etkilerini çok çabuk görebiliriz. Doğal kaynaklara sahip olmak bir şanstır. Bu kaynakları değerlendirmek ve kalkınmayı sağlamaksa yetenektir. Buna ulaşmamız gerekir.